

Emo, uporna, a tragična ženska izpred tisočletja

Sodobna koroška opera Na festivalu Koroško poletje so ob Osojskem jezeru krstno uprizorili cerkveno opero Bruna Strobla o Emi Krški

Bila je bogata, lepa in pametna, bila je izziv za moške svojega časa. Tako so na premiero cerkvene opere Bruna Strobla *Hemma* v okviru koroškega poletnega festivala prejšnji teden vabili organizatorji v cerkev ob benediktinskem samostanu ob Osojskem jezeru blizu Beljaka.

IGOR BRATOŽ

Libreto, ki ga je za opero znanega koroškega skladatelja Bruna Strobla napisal Franzobel (s pravim imenom Franz Stefan Griebel), dobitnik nagrade Ingeborg Bachmann (1993) in nagrade Arthurja Schnitzlerja (2002), je današnje zavencu Krške škofije in avstrijske zvezne dežele Koroške predstavi kot presnetljivo-sodobno osebo: *Hemma* oziroma *Emo Krška* je v operi ženska, razpeta med zahtevami družine oziroma moča, grofa Viljema II., in cerkve oziroma nadškopa na eni strani in svojo neustavljivo željo po polnopravni in pravnem življenju na drugi. Brutalnosti in togih hierarhij družbe svojega časa je nasprotovala z inteligenco in upornostjo, precej bolj od naščevnega, hedonističnega močila, ki je imela srednjeveška grofca razviti tudi instinkte za politično dogajanje, vendar pa usodnega rudarskega punita, ki ji je vzel sina, ni zmogla preprečiti.

Kaj vemo o Emi Krški, ženski izpred tisoč let? Izhajala je iz rodbine Breško-Selških grofov in bila sorodnica rimsko-nemškega cesarja, pobožnega Henrik II. Sveškega. Rodila se je okoli leta 973, po ljudskem izročilu na gradu Piltarn, kjer so imeli najini stari spravi fevd, nato dedno posej. Dekle, ki se slovelo po telesni in duhovni lepoti, je zasnubil mejni grof Savinjske marke Viljem II., zakonca sta združila velika posestva ob bogatih hiš po Koroškem, Kranjskem in Štajerskem, po močvirni sivi in smrti obeh sinov – prvi, Hartvig, je umrl v mladosti, drugi, Viljem, v boju za cesarja Konrada II. – se je popopolnoma vrnila v in posest postopno pridobivala v koroških cerkveni. Leta 1043 je je bila v Koroškem ustanovila samostan benediktinski in dal zgodnjo moško cerkev, kasneje je ustanovila še samostan Admont, ki se danes ponahča s največjo samostansko knjižnico na svetu, sama pa je v uobliči v samostanu čakala smrt. Čeprav ni postala redovnica. Papež Honorij IV. jo je danega leta 1287 razglasil za blaženo, leta 1938 pa papež Pij XI. za svetnico.

Franzobel, ki sodi, kot so zapisali organizatorji *Koroškega poletja* (Carinthischer Sommer), med najbolj priljubljenih producentov in limitiranih avstrijske sodobne avtorje (letos je izdal odmeven zgodovinski roman *Das Floß der Medusa*, *Spilav meduze*), je v libretu uto in pol traja-kozmo opere, ki ga je podnaslovljal *Passion ženske* (juri zvečer bo druga premiera še v baziliki Maria Loreto v Sentandražu v Labotski dolini, sicer je delo koprodukcija triad festivalom in Mestnim gledalištem Celovca), Emo postavi kot tragično, a neskončno odlično figuro. Kot je povedal medijem, ga od nekaj privlačijo zgodovinske teme, motraj tega risa pa močnejši ženski liki. Emo se je lotil že v predstavi *Hemma – eine Weibspassion* pred štirimi leti, zdaj je zgodbo izpisal kot libreto, kot veliko zgodbo o nenavadni ženski, ki išče smisel življenja. Prve kritike niso spregledale, da je Franzobel Emo ujel v gosto mrežo, iz katere bleščijo ljubezen, premislek o veri, žrtvovanju, ponosu, izdajstvu in ljubeznavi. V naslednji vlogi je nastopila francoska mezzosopranistka Juliette Mars, kot brutalni grof Viljem II. Dunajski baritonist Andreas Jankowitsch, Koroški simfonistični orkester in osemstanski festivalni zbor je vodil Kristof Pirionkoff, režijo pa podpisala Sineen Tornquist, specialista za uprizorjanje oper v negledanem okolju; tokrat je mladenčecovo izrazil sodoben prostor cerkve ob Osojskem jezeru.

Glasba je zmeraj za vse

Holger Bleck, štirinapetdesetletni nemški skladatelj, ki je lani prevzel umetniško vodstvo koroškega festivala ob Thomasa Daniela Schieja, je bil do leta 2012 direktor Dunajske kormorne opere, pozneje je organiziral koncerte Mozarta v na kateri so med drugimi dolet nastopili Claudio Abbado, Leonard Bernstein, Valery Gergiev, Zubin Mehta, Lorin Maazel in Riccardo Muti.

Gospod Bleck, kakšen je obraz Koroškega poletja (Carinthischer Sommer, CS)?
Pomenljivo se mi zdi, da se ljudje zabavajo, ko pridejo na naš festival, zato se najbolj ukvarjam s tem, da bi CS imel poseben, nezamenljiv obraz, ponujal drugače glasbene žanje in usmeritve, drugače žanje, drugače prostore. Lani smo spravili glasbo dobesedno

Emo Krška je v operi Bruna Strobla z libretom Franzobla tragična, a neskončno odlična in sodobna. FOTOGRAFIJ FERDINAND NEUMÜLLER

na jezero, na dve kvadratni kilometri so proziralji zvoke neprofesionalni glasbeniki, izvajali so sodobno glasbo za dvoje troblicev, 250-članski zbor in štiri gasilskih tovarnjakov, ki so sodelovali s stenami. Letos smo prirideli uradno odprtje v kongresnem središču v Beljaku z Almo Deuschler, dvajsetletno britansko skladateljico in glasbenico, ki z igranjem na violino in klavir spominja na mladega Mozarta, dan pred tem pa sem poskel za nevrudno odprtje, 'predodprtje' CS undorodno, in povabil glasbenike, ki igrajo klasično glasbo, jazz, rap, nekaj' ditidjeve. Prirideli so glasbeno zabavo z različnimi vrstami glasbe, dogajalo se je v pivovarni in pivnici, od osmih večer do dveh, treh ponoči. Oba dogodka sta udeležencem privabila veliko sodoba, na obraz, vendar moram dodati, da smo izbrali odlične, kakovo-

stne glasbenik. Pripran sem, da mora biti festival zunaj običajnega časa, zunaj običajnega prostora, obiskovalce mora popejati v nebesa.

Prebral sem lanski pogovor z vami v enem od avstrijskih časnikov. Očitali so vam, da je vaš program preveč elitni, ekskluziven, glasba ni namenjena le posebnim skupinam ljudi, ljudem z denarjem, ljudem, ki mislijo, da imajo okus, ampak je zmeraj za vse. Ni niman proti selburbnemu festivalu, dober je, ima velik pririd, zato lahko organizatorji pojavijo velike umetnike z vraga sveta. Moj proročaj je bitavno manjši, na vojo imam 1,7 milijona evrov, oni pa okrog 37 milijonov, tako da ne morem početi istega, kar počnejo oni, tega tudi ni bi hotel - Belim si, da bi bil CS nekaj posebnega, da bi sregel z barvo in zvokom, a

hkrati premorel flair kozmopolitstva. Lani sem povabil 1. londonski simfonistični orkester, morda bom v prihodnosti povabil tudi Dunajski filharmonike, a zavedam se, da zmorem le enega ali dva taka koncerta, več denarja pač ni, a to niri ni usodno za moj koncept, ki trm pravim lahkotem. Veliko vabim h koprodukcijam in spriti ugotovijam, katero sodelovanje oziroma ponudba bi lahko prinesla umetniški prežetek. Brez tveganja ni zabave, nič ponavljam. Letos uspešno sodelojemo s kajem Semandraž v Labotski dolini, tam bo ta teden v baziliki tudi druga premiera *Hemma*.

Cerkvena opera je nekakšna zapovedana tradicija CS?
CS je, kolikor mi je znano, edini glasbeni festival na svetu, ki se lahko vsako leto polival s produkcijo cerkvene opere, to je tradicija, dolgo štiri desetletja in pol. Lani smo na prostem ob cerkvi benediktinskega samostana Osoje zastavili opero pokojnega Gottfrieda von Einema, sicer dolgoletnega gosta festivala; na začetu osemdesetih je napisal delo o Jezusovi poroki, *Jesu Hochzeit*, in sprožil odmevi, šokantno. To je bila edina opera v zgodovini koroškega festivala, ki je bila naročena, a nikdar izvedena tu - izvedli so jo le na Dunaju v Theater an der

Wien v okviru Dunajskih polntrih iger. Svoj mandat sem zato rabel z njo, bila mi je kot signal, kot znamenje, da zapiram ene poglavje in odpiram novo, za letos pa sem povabil znanega, lahko bi rekel kar stvarnega koroškega skladatelja Bruna Strobla. No, če sem natančno, srečala avsa se pred dvema letoma, testital mi je - in imel predlog, *Hemma*. V roki je imel gledališki komad, ki ga je podpisal Franzobel. In rekel sem mu, da potrebujemo libreto. Franzobel je naredil svoje, poverali smo se tudi s cerkvi/mlim gledališčem. To je vsa zgodba. Ta hitj vam še ne bom povedal, kaj nakrjujem za prihodnje leto, čez dve leti pa bo festival praznovil pedesetletnico in tudi za takrat sem naročil novo opero delo. Lahko povem le to, da bomo ustvarili nov žanr cerkvene opere, in to prav v cerkvi, v kateri se je festival rodil.

Muzikolog Holger Bleck je lani prevzel intendantstvo koroškega festivala.

